

FHS regler för hantering av etik och personuppgifter i självständiga studentarbeten

Styrdokument

FHS regler för hantering av etik och personuppgifter i studentarbeten

Klassificering	Regler
Diarienummer	Ö 233/2023
Beslutsfattare	Rektor
Dokumentansvarig	Klicka och ange text
Senaste beslutsdatum	2023-04-28
Giltighetstid	Tillsvidare, bör ses över senast 2025-04-28
Dokument som ersätts	Klicka och ange text
Kortare sammanfattning	Dokumentet reglerar ansvar och vad som måste beaktas gällande etik och hantering av personuppgifter som sker inom ramen för studier på grundläggande och avancerad nivå vid Försvarshögskolan.

Innehåll

1	Bakgrund	3
2	Definitioner	3
3	Ansvar och roller	4
4	Behandling av personuppgifter i självständiga studentarbeten	4
4.1	Insamling och bearbetning av personuppgifter	5
4.2	Grundläggande principer	5
4.3	Rättslig grund och informationsplikt	5
4.4	Registerförteckning	6
5	Etik och känsliga personuppgifter	6
6	Informationssäkerhet	7

1 Bakgrund

Syftet med detta dokument är att redogöra för vad som måste beaktas gällande etik och hantering av personuppgifter som sker inom ramen för studier på grundläggande och avancerad nivå vid Försvärshögskolan. När en student skriver uppsats eller genomför självständiga arbeten som en del av sin utbildning är Försvärshögskolan juridiskt ansvarig för de personuppgifter som eventuellt behandlas. Studentens behandling av personuppgifter måste då följa både GDPR samt Försvärshögskolans bestämmelser. Dokumentet har som syfte att stödja institutioner och studenter att behandla personuppgifter lagenligt.

Försvärshögskolan (FHS) är personuppgiftsansvarig för lärosätets behandlingar av personuppgifter och ansvarar för att behandlingen uppfyller kraven i dataskyddsförordningen (GDPR¹). GDPR ställer höga krav på att all hantering av individers personuppgifter sker korrekt och säkert. Vid fel och brister i hanteringen kan både personuppgiftsansvarig (FHS) och eventuella personuppgiftsbiträden (part som behandlar personuppgifter för FHS räkning) drabbas av sanktionsavgifter.

Inom ramen för Försvärshögskolan utbildnings- och forskningsverksamhet har FHS stöd för sin personuppgiftsbehandling i den rättsliga grunden allmänt intresse (art. 6.1 e GDPR). När det gäller personuppgifter i självständiga studentarbeten bedömer Försvärshögskolan att det i normalfallet endast är den rättsliga grunden samtycke som Försvärshögskolan kan stödja personuppgiftsbehandlingen på (art. 6.1 a GDPR).

Till dessa regler finns det tillhörande riktlinjer som beskriver det praktiska genomförandet.

2 Definitioner

Personuppgifter - Varje uppgift som direkt eller indirekt kan kopplas till en levande person är en personuppgift. Detta innebär att det inte bara är sådant som namn och personnummer som kan vara personuppgifter utan även röstinspelning, användarnamn, e-post- eller IP-adresser, biometriska data etc. Det kan även vara en kombination av mer anonyma uppgifter som sammantaget gör det möjligt att identifiera en enskild person.

Etik - Etik handlar om hur vi tänker och resonerar kring moral, att göra gott, inte skada, vara rättvis och respektera självbestämmande och integritet. Det kan finnas etiska aspekter att ta hänsyn till kopplat både till levande och icke levande personer. Historiska data som används kan påverka anhöriga som är i livet.

Behandling av personuppgifter - Behandling av personuppgifter är i princip allt som går att göra med en personuppgift. Det kan till exempel vara att samla in, registrera, bearbeta, lagra, radera, samköra, läsa eller skriva ut uppgifterna.

Känsliga personuppgifter - Sådana personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening samt personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv, genetiska eller biometriska uppgifter. Uppgifter om hälsa kan vara till exempel

¹ General Data Protection Regulation, (2016/679).

sjukfrånvaro, graviditet och läkarbesök. Även indirekta uppgifter som tex specialkost ses som känsliga då det kan avslöja både religiös övertygelse och hälsa.

Integritetskänsliga personuppgifter (skyddsvärda personuppgifter) - Även om en uppgift inte klassas som en känslig uppgift finns det många andra typer av personuppgifter som är särskilt skyddsvärda. Det kan till exempel vara fråga om personnummer, löneuppgifter, uppgifter om lagöverträdelser, värderande uppgifter som till exempel uppgifter från utvecklingssamtal, uppgifter om resultat eller personlighetstester, information som rör någons privata sfär eller uppgifter om sociala förhållanden.

3 Ansvar och roller

Försvarshögskolan är personuppgiftsansvarig när studenten behandlar personuppgifter inom ramen för sin utbildning. Försvarshögskolan ansvarar formellt för att studentens personuppgiftsbehandlingar är lagliga och att individens rättigheter och integritet respekteras.

Kursansvarig institution (Prefekt) ska säkerställa att kursansvarig, examinator och handledare är väl informerade om regelverk och vilka riktlinjer som gäller för studentarbeten. Kursansvarig institution ansvarar för att säkerställa att lämplighetsprövning genomförs när det är nödvändigt. Kursansvarig institution ansvarar för att självständiga studentarbeten som innehåller personuppgifter registreras i FHS registerförteckning över personuppgiftsbehandlingar.

Kursansvarig på institutionerna ansvarar för att säkerställa att handledare, examinator och studenter är medvetna om och tillämpar detta regelverk vid studentarbeten. Kursansvarig ansvarar för att hålla ett register över de personuppgiftsbehandlingar som förekommer vid en specifik kurs, samt ansvara för att hålla det uppdaterat.

Handledare i dialog med kursansvarig och examinator ansvarar för att godkänna behandling av personuppgifter i studentarbeten och säkerställa att nödvändig information är dokumenterat enligt detta dokumentets regler.

Studenten uppträder i sin behandling som representant för universitetet. Studenten ansvarar för att endast behandla personuppgifter enligt Försvarshögskolans instruktioner. Enskild student som inom ramen för studierna behöver hantera personuppgifter förväntas sätta sig in i vad som gäller för att hanteringen av personuppgifter ska bli korrekt och ska säkerställa att nödvändig information kan dokumenteras enligt detta dokumentets regler.

4 Behandling av personuppgifter i självständiga studentarbeten

Detta avser studier på grundläggande och avancerad nivå vid Försvarshögskolan och med begreppet "studentarbete" i detta dokument avses examensarbeten, självständiga arbeten, uppsatser samt inlämningsuppgifter, där personuppgiftsbehandling sker.

Det är kursansvarig institution som ska tillse att studenten är väl informerad om vilka villkor som gäller för självständiga studentarbeten. Både studenten och kursansvarig institution måste vara involverade och känna till varje steg av processen² och detta regelverk.

² Riktlinjer för etik och hantering av personuppgifter i självständiga studentarbeten (intranätet och studentportalen).

4.1 Insamling och bearbetning av personuppgifter

De flesta enkätundersökningar och intervjuer innebär att det samlas in personuppgifter i någon form, åtminstone under insamlingsfasen. Behandling av personuppgifter i form av citat, referenser och källhänvisningar är undantagna från reglerna om personuppgiftsbehandling.

4.2 Grundläggande principer

All behandling av personuppgifter måste följa de grundläggande principerna som anges i dataskyddsförordningen (GDPR) och gäller alla personuppgifter oavsett om de är känsliga eller ej.

De grundläggande principerna som måste uppfyllas är:

- **Laglighet, korrekthet och öppenhet**
 - Det måste finnas rättslig grund och stöd i dataskyddsförordningen för att få behandla personuppgifter.
 - Behandlingen av personuppgifter ska vara rättvis, skälig, rimlig och proportionerlig i förhållande till de registrerade.
 - Det ska vara klart och tydligt för de registrerade hur FHS behandlar deras personuppgifter och vad de har för rättigheter.
- **Ändamålsbegränsning**
 - Personuppgifter får bara samlas in för specifika, särskilt angivna och berättigade ändamål. Detta innebär att personuppgiftsbehandlingen dels ska ha en rättslig grund i dataskyddsförordningen, dels ska ske i enlighet med övrig tillämplig lagstiftning och allmänna rättsprinciper. Ändamålen sätter ramarna för vad som får och inte får göras.
- **Uppgiftsminimering**
 - Personuppgifter som behandlas ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till ändamålet. Behandla aldrig fler personuppgifter än vad som behövs. Det är med andra ord inte tillåtet att samla in personuppgifter för obestämda framtida behov, för att de kan vara "bra att ha".
- **Riktighet**
 - Personuppgifterna ska vara korrekta och om nödvändigt uppdaterade. Om personuppgifterna inte stämmer ska de rättas eller raderas.
- **Lagringsminimering**
 - Personuppgifter ska endast sparas så länge som de behövs för ändamålet med personuppgiftsbehandlingen. När de inte längre behövs ska de raderas eller avidentifieras. Det är tillåtet att spara personuppgifter när det ursprungliga ändamålet inte längre är aktuellt, om det sker för:
 - arkivändamål av allmänt intresse
 - vetenskapliga eller historiska forskningsändamål
 - statistiska ändamål.
- **Integritet och konfidentialitet**
 - Personuppgifterna ska skyddas på ett säkert sätt, så att inte obehöriga får tillgång till dem och att de inte förloras eller förstörs genom att vidta lämpliga säkerhetsåtgärder.
- **Ansvarsskyldighet**
 - FHS ska kunna visa att och hur dataskyddsförordningen efterlevs genom dokumentation.

4.3 Rättslig grund och informationsplikt

Utöver de grundläggande principerna i dataskyddsförordningen krävs det laglig grund för att behandla personuppgifter.

Om studentarbetet utförs inom ramen för ett av Försvarshögskolans forskningsprojekt, sker studentens behandling av personuppgifter under de förutsättningar som ges i det aktuella projektet och under ansvar av huvudansvarig forskare. Den rättsliga grunden för studentens behandling av personuppgifter är densamma som för forskningsprojektet, dvs allmänt intresse. Studentens personuppgiftsbehandling ska

förutom de grundläggande principerna följa de regler som gäller för forskningsprojektet. Vid självständiga studentarbeten inom grund och avancerad nivå kan ibland allmänt intresse användas vid de tillfällen arbetet bygger på personuppgifter från existerande register (allmänna handlingar) i annat fall är det den rättsliga grunden samtycke som gäller.

Ett samtycke innebär att deltagaren i undersökningen har sagt ja till personuppgiftsbehandlingen och att det skett frivilligt. Med frivilligt menas att deltagaren har ett genuint fritt val och kontroll över sina personuppgifter. Samtycket blir därför ogiltigt om någon har utsatts för påverkan. Deltagaren får inte heller drabbas av negativa konsekvenser om hen inte lämnar sitt samtycke. Samtycket lämnas för ett specifikt ändamål och syftet med behandlingen måste vara tydligt angivna. Det ska också finnas information om vem/vilka som kommer att ta del av uppgifterna samt kontaktuppgifter till personuppgiftsansvarige och dataskyddsombudet.

4.4 Registerförteckning

Registerförteckning är en sammanställning av FHS personuppgiftsbehandlingar. FHS har en skyldighet att upprätta en sådan enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Det innebär att självständiga studentarbeten som innehåller personuppgifter måste finnas med i FHS behandlingsregister. På varje institution finns en utsedd samordnare av registret. Kursansvarig institution ansvarar för att behandlingen registreras via utsedd samordnare.

5 Etik och känsliga personuppgifter

Behandling av känsliga personuppgifter är som huvudregel förbjudet enligt GDPR men det kan vara tillåtet i vissa situationer. Ett undantag från förbudet finns i Lag (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor som bl.a. innehåller bestämmelser om etikprövning av forskning som behandlar känsliga personuppgifter och personuppgifter om lagöverträdelse. I ett forskningsprojekt som erhållit etiktillstånd får denna typ av personuppgifter behandlas. Ett studentarbete kan vara en del av ett etikgodkänt forskningsprojekt och då sker studentens behandling av personuppgifter under de förutsättningar som ges i det aktuella projektet och under ansvar av huvudansvarig forskare.

Lagen omfattar dock inte självständiga studentarbeten som utförs inom ramen för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå varför självständiga studentarbeten inte kan erhålla ett sådant etiktillstånd.

Det rättsliga utrymmet för att behandla känsliga personuppgifter i självständiga studentarbeten är mycket begränsat. Den registrerade måste uttryckligen ha samtyckt till behandlingen och ändamålet med behandlingen. Det ställer högre krav på tekniska och organisatoriska säkerhetsåtgärder.

För att det ska vara tillåtet att behandla känsliga eller integritetskänsliga personuppgifter, såsom exempelvis uppgifter om lagöverträdelse, utanför ett etikgodkänt forskningsprojekt krävs att studentarbetet genomförs under etiskt godtagbara former. Kursansvarig institution ansvarar för att säkerställa att en lämplighetsprövning genomförs.

Lämplighetsprövningen utgår från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer:

- Samtycke,
- Information,
- Konfidentialitet och,
- Nyttjande.

Handledare beslutar i dialog med kursansvarig och examinator om det är möjligt att använda känsliga personuppgifter eller annan information utifrån etiska aspekter eller andra lagkrav.

6 Informationssäkerhet

De insamlade uppgifterna ska behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna med användning av lämpliga tekniska och administrativa åtgärder. Detta omfattar skydd mot obehörig eller otillåten behandling och skydd mot förlust, förstörelse eller skada genom olyckshändelse. Detta innebär att se till att endast behöriga personer har tillgång till uppgifterna och att eventuella databaser eller system omfattas av olika säkerhetsåtgärder (exempelvis att skydda datorn med lösenord). Att besluta om, införa och övervaka lämpliga säkerhetsåtgärder såväl tekniska som administrativa är ett krav i GDPR och ska dokumenteras.

Om studentarbetet omfattar känsliga personuppgifter ska lagring och bearbetning som huvudregel ske endast i de IT-system och molntjänster som Försvvarshögskolan har införskaffat.